

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. כשהן משביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת בית דין.....1
- ב. שקולה מצות ציצית כנגד כל מצות שבתורה.....2
- ג. חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה.....4
- ד. נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה שאני אוכל ושאני שותה ושכח ואכל ושתה אמר קונם אשתי ... ונודע שלא נגבה.....4
- ה. ראה אותן אוכלין תאנים ואמר הרי עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים ... אלו ואלו מותרין.....6
- ו. כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות.....7
- ז. פותחין בשבתות ובי"ט ... נדר שהותר מקצתו הותר כלו.....8
- ח. כל היכא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורין הוין מאבא דכולהון אסורין ואביו מותר.....10

דף כה.

א. כשהן משביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על תנאי שבלבך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת בית דין

כשמשביעין בבית הדין¹ את החייב שבועה², אומרים לו לא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום על דעתנו³ ועל דעת בי"ד, ואם נראה

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ פז כ

² עיין להרב גור אריה לוי ולה"ה בסימן זה סקמ"ו וזה לשונו, שכתב מהויב שבועה שקפין ונשבע חוזר ונשבע על דעת בית דין ר"ת, עיין אלשיך קצ"ט, עד כאן לשונו. אכן ראיתי להרב תקפו של יוסף ח"ב סימן נ"ד שהאריך, והעלה דלא בעינן לומר על דעת בית דין אלא במי שנשבע בלי חיוב הבית דין, אבל אם אחר שחייבוהו בית דין נשבע, הגם שלא אמר על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הבית דין ודאי העל דעתייהו נשבע, ועיין שם. ואם כן דברי הגור אריה לוי הנזכרים משם ר"ת איירי בקפין קודם שיחייבוהו בית דין, ודו"ק.

פעמוני זהב סימן שם ס"ק כד

³ הרמב"ם [פ"א משבועות הי"ח] והמור [סעיף ל'], ואחריהם נמשך השו"ע לא כתבו על דעת המקום, אבל בברייתא [שבועות ל"ט ע"א] כתוב במקום על דעתנו על דעת המקום. סמ"ע שם סב ועיין ערוה"ש שם יט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

לדיין שיש בו צד רמאות יש לו לפרש בשבועתו כל צד רמאות שיש לחשוב בלבו.

ב. שקולה מצות ציצית כנגד כל מצות שבתורה

אף על פי⁴ שאין אדם חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית, אלא דוקא אם רוצה להתכסות בטלית בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית, מ"מ טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצות ציצית שיהיה לו בגד קטן מצוייץ שילבש אותו כל היום⁵, כי עיקר מצותה על זכירת המצות ובכל שעה ובכל רגע צריך לכך⁶, דוגמא לדבר כאדם המזהיר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזורו כדי שיזכרנו וע"כ יש בה ה' קשרים כנגד ה' חומשי תורה וד' כנפים שבכל צד שיפנה יזכור. ולא ילך ארבע אמות בלא ציצית⁷.

⁴ טור שו"ע ונו"כ או"ח כד א

⁵ בספר מקור חיים להחוי"י כתב שמשמע מדברי השו"ע שאפילו יש לו טלית מצוייצת ואינו לובשו אינו עובר בעשה. אך מדברי רש"י בשבת קלא: משמע שבאופן כזה עובר בכל יום בעשה, ואפילו הטלית אינה מצוייצת אלא שיש לו חומי ציצית בביתו ג"כ עובר בעשה. וכתב דאמנם מדברי התוס' במנחות (מד ע"א ד"ה טלית) לא משמע כן אך מי ירים ראשו נגד דעת רש"י. אמנם אם אין לו ציצית רק בגד בלבד החייב בציצית, אינו עובר בעשה אבל הוא מנודה לשמים בכך שאינו מחזר אחר ציצית. ואם אין לו כלל בגד החייב בציצית הוי רק מדת חסידות לקנות בגד כזה ולהטיל בו ציצית. גם בארצות החיים (המאיר לארץ סק"א) הביא דעת כמה ראשונים שאם יש לו טלית מצוייצת חייב ללבושה. ועוד הביא להוכיח כן ממה שכתב הרמב"ם שהנשבע שלא יתעמף בציצית, נחשב כנשבע לבטל את המצוה, ולכאורה הרי אינו מחוייב ללבוש בגד שיש בו ארבע כנפות, אלא ע"כ שאם יש לו בגד כזה מצוייץ, הרי הוא מחוייב להתעמף בו.

⁶ במ"ב כא טו מהאריז"ל שעל פי הסוד יש לשכב בלילה בטלית קטן. עיין מג"א שם (סק"ב) שהאריז"ל הוכיח כן מהגמ' במנחות (מג ע"ב) שאמר דוד המלך בכניסתו לבית המרחץ אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, משמע שבלילה לא היה ערום ממצות כיון שישן במ"ק. ובא"ר שם (סק"ד) כתב דמעם האר"י כדי שלא יהא אפילו רגע אחד בלא מצות ציצית.

⁷ מ"ב ח א, והוא כגמ' שבת (ק"ח ב) אמר רב נחמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית, ופירש"י (ד"ה דקיימית) שלא הלך ארבע אמות בלא ציצית. ובב"י (סימן יג) הביא בשם שו"ת הרא"ש (כלל ב סימן ט) שאם אינו רגיל לילך ארבע אמות בלא ציצית, ראוי לו לסמוך על החוקה ולצאת בשבת לרה"ר כשהוא לבוש בציצית אף אם לא בדק החוטים קודם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ולפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה וקריאת שמע ואיתא בזוהר⁸ פ' שלח לך שהקורא ק"ש בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו⁹, שקורא פ' ציצית ואינו מקיים המקרא¹⁰.

וגדולה מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות דכתיב (במדבר טו פסוק לט) וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יקוק ציצית עולה ת"ר וח' חוטין וה' קשרים י"ג הרי תרי"ג אף על פי שהוא כתוב חסר יו"ד מפרש בתנחומא ג"פ כתיב ציצית בפרשת ציצית וחד מינייהו לציצית שדי ל' לכולהו והיא משלמת המנין.

רשב"י אומר¹¹ כל הזהיר בציצית זוכה ורואה פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד.

ריש לקיש אמר כל הזהיר במצות ציצית זוכה שמשמשים לו ב' אלפים וח' מאות עבדים¹² שנאמר (זכריה ח פסוק כג) כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת בְּיָמֵינוּ הִנֵּה אֲנִי יֹחֵזְקוּ עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מִכָּל לְשׁוֹנֵת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְּכַנֵּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם.

⁸ גם בראשונים מצאנו כדברי זוהר. רבינו יונה באגרת המוסר אות ו' כתב 'ולעולם הוא זהיר במצות ציצית ותפילין כי מי שקורא ק"ש וזולתם כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, וכ"כ המאירי בברכות (יד ע"ב), וכן הביא הב"י בסימן סו בשם שבלי הלקט

⁹ אמנם התוס' בברכות (יד ע"ב ד"ה ומנה) כתבו שיכול לקרוא ק"ש בלא ציצית, ואינו דומה לתפילין שאם אין לו בנד החייב בציצית פטור מציצית לא הוא מעיד שקר. וכ"כ באבודרהם (דיני ק"ש) ובמאירי (ברכות יד ע"ב). ועיין בספר ובחרת בחיים (להגר"ש קלוגר סימן כח) ובערוך השולחן (סימן ח ס"א) כתב דמשמע מלשון זוהר דדוקא אם לובש בנד בלא ציצית הוא מעיד שקר [מלבד שעובר בעשה]. וכ"כ בשו"ע הרב (בהג' ריש סימן ח). ועיין ח"י רע"א בהג' לשו"ע סימן יח (על המג"א סק"א) כתב שלדברי זוהר אין להסיר הטלית קמן בלילה לפני שקורא ק"ש של ערבית כדי שלא יהא מעיד עדות שקר בעצמו, וכן כתב בהנהותיו על הדרך החיים (דיני מי החייבים בציצית). ומבואר מדבריו שסובר דלזוהר גם אם אינו לובש בנד של ד' כנפות בשעת ק"ש הוא כמעיד עדות שקר בעצמו. וכן משמע מדברי המשנ"ב כאן. וכ"כ המהרש"א (ע"ז ד ע"ב ח"א ד"ה לא) והשפת אמת (שבת לב ע"ב ד"ה בתו"י), וכן משמע מדברי הפמ"ג (סימן סו בא"א סק"ד).

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם ומ"ב ג

¹¹ שו"ע ונו"כ שם ו ובשו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סימן ד כתב שכיון שנהגו כל ישראל ללבוש בנד החייב בציצית, אסור לשום אדם לעבור על זה, שלא גרע מכל מנהג שחייבין לקיים משום שמע בני וכו' ואל תטוש תורת אמן, אף אם אינו מנהג של קיום מצוה, וכל שכן מנהג זה שיש בו גם קיום מצוה. ועיין עוד בצי"א אליעזר (ח"ח סימן ד).

¹² בפרק במה מדליקין (שבת לב): ופירש רש"י בכנף איש יהודי בשכר הכנף יחזיקו בכנף עשרה אנשים מכל לשון הרי שבע מאות לשבעים לשון וארבע כנפות יש לו הרי אלפים ושמונה מאות. וכתוב בנמוקי יוסף (הל' ציצית יד): וזה מפני שיכירו בזמן ההוא כמה גדולה מצוה זו וכי היא שהגינה עלינו בגולה ומביאה אותנו לחיי העולם הבא. ב"י שם

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וכל המבטל¹³ מצות ציצית עליו נאמר (איוב לח פסוק יג) לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעָרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה

בְּכָל עֵת יִהְיֶה בְּגָדֶיךָ לְבָנִים (קהלת ט פסוק ח) זו מצות ציצית¹⁴, וְשָׁמֵן עַל רֵאשֶׁךָ אֵל יִחָסֵר זו מצות תפילין ראב"י אומר כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו ומזוזה בפתחו וציצית בבגדו מובטח לו שלא יחטא שנא' והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם.

ג. חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה נאילו מודה בתורה כולה

מצות עבודת כוכבים¹⁵ כנגד המצות כולן היא שנאמר (במדבר טו פסוק כב) וְכִי תִשְׁנוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה וּגו'. ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה, ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, שנאמר (שם פסוק כג) מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהִלָּאָה לְדֹרֹתֵיכֶם, וכל הכופר בעבודת כוכבים, מודה בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא עיקר כל המצות כולן.

דף כה:

ד. נדרי שגגות אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה שאני אונל ושאתי שותה ושכח ואכל ושתה אמר קונם אשתי ... ונודע שלא גנבה

¹³ עיין בספר חרדים בהקדמה כי מצות ציצית שהיא מזכרת כל המצות היא סימן לחרב ה' מלאה דם להנקם מהרשעים הפושעים בו כדכתיב אם שונתי ברכ הרבי לי נקם ושלם ולכן כל איש יפחד וירא וילבש חרדה וישמו' מעבור מצותו כמפני הרב

¹⁴ לפי שאמר רז"ל ויעבור ה' על פניו ויקרא, נתעטף הקדוש ברוך הוא בטליתו, וכתוב לבושיה כתלג חיוור, מכאן שהטלית עם ציצית שמתעטף בו יהיה לבן, ונכון הוא. ב"ח. וכ"מ למהר"י ברונא בתשובה כ"י (סי' ע"ג) מנע שלא לעשות טלית משאר גוונים כי אם לבן. שיירי כנסת הגדולה שם. ונראה לי פירושו שהציצית הם התכלית והגמר של טלית והוא מכונה בשם לובן כי אם אין בו ציצית אין מצוה בלבישת הטלית וק"ל. וזה לשון נמוקי יוסף סוף הלכות ציצית (יד: ד"ה לבנים) זה מצות ציצית שמלבן תמיד בטהרת הגוף והנפש שלא לתור אחרי לבו ואחרי עיניו. פרישה שם.

¹⁵ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

נדרי שגגות התבאר לעיל דף כ: שאינם נדר ואינם צריכים אפילו התרת חכם, ושתי אופנים של נדרי שגגות יש, האחד ששוגג הוא בעת שנודר והשני ששוגג בעת חלות הנדר.

כיצד: אמר קונם¹⁶ עלי ככר זה אם אכלתי ושתיתי ונזכר שבאמת אכל ושתה, הרי היה שוגג בעת שנדר, ואינו נדר. וטעם הדבר כיון שהוא שוגג בשעת הוצאת הנדר מפיו, שבשעת הנדר היה סבור שלא אכל ושלא שתה ולא היה דעתו לנדור כלל ולא היו פיו ולבו שוין, הלכך לא הוי נדר.

אמר קונם עלי ככר זה אם אוכל ואשתה ושכח ואכל ושתה הרי היה שוגג בעת שחל הנדר ואינו נדר. ואף על פי שבשעה שיצא הנדר מפיו לא היה שוגג שהרי אמר קונם ככר זה עלי אם אני אוכל ואם אני שותה, וכפיו כן היה לבו אלא שאחר כך שכח ואכל ושתה, מכל מקום כיון שנדרו באכילה חל ולא נזכר שיהא תלוי באותה אכילה שום נדר לא הייל נדריה כלל¹⁷.

וכן אפילו אם כיון לנדור גמור אלא שהיה טעות בהנדר כגון שאמר קונם אשתי נהנית לי שנגבה את ארנקי או שהכתה בני, ונמצא שלא נגבה ושתה, אין זה נדר¹⁸. אולם אם לא אמר בפירוש אף על פי שדעתו היה להדירה מחמת סיבות אלו הרי זה נדר שדברים שבלב אינם דברים אם אינם מוכחים להדיא מדבריו¹⁹.

וכן אם אומר אם היה פלוני במקום מסויים או עושה דבר מסויים, אתן אלף זוז לעדקה, ושכח שהוא שם, או שעושה אותו הדבר, ונודע לו אחר כך שהיה שם ונזכר שידע זאת²⁰, פטור שהרי זה נדר בשוגג²¹.

¹⁶ שו"ע ונו"ב יו"ד רלב ו

¹⁷ וילפינן משבועות דכתיב האדם בשבועה כלומר שבעת חלות השבועה צריך להיות זכור עניין השבועה וה"ה בנדריים כן הוא ואין זה פתח כפתחי נדרים דפתח מקרי שכיון לנדור באמת אלא שאח"כ נתהווה סיבה צדדית או שמתחרט על מה שנתרצה לנדור משא"כ הכא לא כיון לנדור כלל. לבוש שם וערוך השולחן שם רלב סעיף יז

¹⁸ ואם מעמיד דבריו ואמר אעפ"כ דעתו היה שלא תהנה ממנו הוי נדר וצריך התרה ר"נ (דף כ"ב ע"ב) בשם הרשב"א. חי' רע"א

¹⁹ מ"ז שם י

²⁰ ש"ך שם טו, וכגון שהוא אמר מקודם שפלוני לא היה אצל זה הדבר ואחרים אמרו שהיה וקפץ בכעס וכ"ה בד"מ ואמר אם היה פלוני וכו' אתן וכו' כלומר כי ידעתי שלא היה ואח"כ נזכר שהיה. ערוך השולחן שם סעיף יט

²¹ וכן אם המרו שנים באיזה דבר באיזה ענין היאך היה או איך הוא עכשיו, שזה אומר כן וזה אומר לא כן ונתנו ת"כ זה לזה שמי שיהיה כדבריו יתן לו חבירו איזה סך ממון פטור אותו שמפסיד מטעם זה דהוה שגגה אצלו דכל דבר שאדם טועה בדעתו הוה כשגגה וכאנוס. מ"ז שם יב. וזהו דווקא כשהמרו על דבר העבר, אבל

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אך אם נדר בסתם כשאינו יודע לו אם היה פלוני אם לאו, ונדר כנזכר, הרי זה נדר גמור שהרי נתרצה ליתן אם היה פלוני.

וכן אם אומר קונם לי שאיני נושא פלונית שהיא כעורה, והיתה יפה בשעת הנדר שאם היה יודע שהיא נאה לא היה נודר, אבל אם היתה כעורה ויפוא הרי חל הנדר²².

וכן מי שנדר שלא לישא פלונית כיון שאביו אינו רוצה, או שבעת מעשה היו הדיבורים שאביו אינו רוצה שישאנה, ומתוך הדברים קפץ ונשבע, שניכר לכל שמפני זה נשבע, ועתה רואה להיפך שרצון אביו שישאנה ואלו ידע זאת לא היה נודר, הרי זה נדר טעות, אבל אם נדר סתם שלא לישא פלונית ואח"כ גילה דעתו שלא נדר אלא מפני שהיה סבור שרצון אביו הוא שלא ישאנה ועתה שרואה להיפך שרצון אביו שישאנה ואלו ידע זאת לא היה נודר, אינו נדר טעות, וחל הנדר²³.

אולם נדר לחברת תלמידי חכמים, ונמצאו אחר כך הולכים בדרך לא טוב, אינו נדר בשוגג, כי פן אחר כך קלקלו דרכם, ואז אף אם תלה בפירוש שנודר היותן צדיקים, אך יכול להתיר על ידי חכם, שאפשר שזה כפתח לנדרו, ואפשר צריך פתח אחר שאין פותחין בנולד דלא שביחי²⁴.

ה. ראה אותן אונל"ין תאנים ואמר הרי עליכם קרבן ונמצאו אביו ואחיו והיו עמהן אחרים... אלו ואלו מותרין

ראה מרחוק²⁵ אנשים שאוכלין פירותיו ולא הכירם ואומר הרי הם עליכם בקרבן, וכשקרב אליהם רואה שהם אביו ואחיו שלא היה רוצה לאוסרם

בהמרו על דבר העתיד שזה אומר כך יהיה וזה אומר כך יהיה ודאי חייב העובר. ויש מי שדחה דין זה שלעניין חיוב ממון חייב שהרי גמר להקנות כדרך שרצה לקנות ועוד דבתשוי מהראנ"ח [ח"ב סי' נ"ט] כתב דהנודר לחבירו לא בעינן שיהא פיו ולבו שוין דאדעתא דחבריה נשבע וכ"כ המחנה אפרים [סי' א'] דכל שנשבע לחבירו אף שאירע אונם חייב דאדעתא דחבריה נשבע ומה לחבירו באונסו, ולענ"ד הדין אמת ויש הילוק בין להבא לשעבר דוודאי בלהבא אינו מועיל טענת אונם נגד חבירו וגם שגגה לא שייך אף לעניין שבועה בכח"ג על להבא דשגגה להבא לא שייך בשבועה אלא בדבר שתלה בעשייתו כגון אם אוכל ככר זה ושכח על השבועה ואכל אבל בדבר שאמר שיהיה כן או לא יהיה כן אין זה שבועת שגגה אבל בדבר העבר אין לך שבועת טעות יותר מזה ואיך יתחייב ממון הרי אף מחילה בטעות לא הוי מחילה כ"ש חיוב בטעות ושגגה על העבר הוה טעות גמר שהיה סבור שהיה כן ואינו כן. ערוך השולחן שם כ - כב. ועיין בית הלל שם שכתב "עיין בתשובות משאת בנימין סימן ס', שנים שהמרו זה את זה בקנס לצדקה שהוא פטור, ע"ש. וכן הורתי הלכה למעשה כמה פעמים".

²² אולם אפילו פתח אינו להתיר הנדר על ידי פתח זו שייפוא, שנולד דלא שכיח הוא. לבוש שם

²³ בבאה"ט סק"ב בשם מהרי"ט ח"ב סכ"ז כתב דזה הוי נדר טעות ובערוך השולחן סעיף כג הקשה עליו ואני תמה על הוראה זו דכיון דנדר סתם אין לך דברים שבלב יותר מזה ומי עדיף מקונם אשתי נהנית לי כשנדר בסתם ואח"כ אמר מפני שסבר שהכתה בנה או גנבה דאינו מועיל וכ"ש בכח"ג וזהו וודאי דפתח טוב הוא בהתרה לפני חכם אבל לומר שא"צ התרה ולדמות לנדר שגגות וודאי אין סברא.

²⁴ תשובות שבות יעקב חלק א סימן ע"ב מובא בגליון מהרש"א שם אות ד

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

עליהם, הרי זה נדר בשגגה ואינו נדר, אף על פי שלא פירש²⁶, כיון שהדבר מוכח שאין אדם אוסר פירותיו על אביו ועל אחיו.

ואפילו נמצאו עמהם זרים כולם מותרין, שכיון שבטל הנדר אצל אביו ואחיו בטל גם אצל האחרים, משום נדר שהותר מקצתו הותר כולו. ואפילו לא אמר אחר כך כלום כשראה שמעה בדבר בשעת הנדר אלא שרואה טעותו, וכן אם אינו מחליף ולא מעמיד אלא סתם שכשקרב אליהם וראה את אביו ואחיו אומר אלו הייתי יודע שאבי ואחי ביניהם לא הייתי נודר, מותר בכל²⁷. ואין צריך כאן שיחליף לשון הנדר כמבואר להלן²⁸.

מי שהיה סובר שמחר הוא יום ה' בשבוע, וקבל עליו ביום שלפניו להתענות למחר, ונודע לו אחר כך שטעה שבאמת יהיה מחר יום ד', כיון שאינו מוכח מדבריו שדעתו לכך שהרי רק אמר מחר ולא אמר יום ה', והרבה רגילין להתענות גם בשאר ימים ואין הטעות מורגש לאחרים, ע"כ צריך היתר דוקא²⁹.

מעשה בראובן שקיבל עליו נדר שלא ילך לשמחת פלוני, וגם לא יניח אשתו שתלך לשם ואם תלך מחוייב להכותה, ופסקו שאין הנדר כלום שהרי אסור להכותה ואין חל הנדר על ההכאה, ונדר שהותר מקצתו הותר כולו³⁰. וכן כל כיוצא בזה כשיש בהנדר מקצת דבר כנגד דין התורה בטל כל הנדר.

ו. כשם שנדר שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות

כבר התבאר לעיל דף כד: שדין השבועה³¹ כדין הנדר לכל דבר. ובשבועת זירוזין והבאי ואונסים ושגגות, שנתבאר לעיל דף כ: שאינם נדר ואינם צריכים התרה יש מחלוקת בין הראשונים³², יש אומרים³³ הואיל ושבועות חמירי דכתיב בהו (שמות כ פסוק ז) **כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ**

²⁶ ואע"ג במדיר אשתו צריך שיאמר בפירו שהוא משום שגגה כיסו הא לא"ה הוי נדר כתב הר"ן טעם לזה דלעיל שמכל מקום להדיר את אשתו נתכוין ליכא טעות בעיקר הנדר אבל כאן שלא נתכוין להדיר את זה מעולם הרי הנדר בטל מאיליו עד כאן לשונו כלומר שכיון שהוא מוטעה בעיקר הנדר שלא היה דעתו מעולם על אביו וכל שיש בעיקר הנדר טעות אין פיו ולבו שוים ובטל מעצמו. ש"ך שם טז

²⁷ ש"ך שם יז

²⁸ ט"ז שם יג

²⁹ ט"ז שם יג

³⁰ ערוך השולחן יורה דעה סימן רלב סעיף כד

³¹ שו"ע שם רלט א

³² ותלוי בחילופי גירסאות בסוגייתנו דיש גורסים תנא כשם שנדר הבאי מותרים כך שבועות וכו' ויש גורסים תנא נדר הבאי מותרים שבועות הבאי אסורים עיין בר"ן שהביא שני הגירסות

³³ ערוך השולחן יורה דעה סימן רלט סעיף ה

דעת התוס' בשבועות [כט ע"א]

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

לְשׂוּא, אפילו אלו הדי' חייבים, ויש אומרים שגם באלו שוין שבועות לנדרים ומותרים³⁴, שהואיל והוקשו והוקשו לכל דבר.

ונקטינן ששבועות שנגנות מותרות ואדרבא לומדים נדרים משבועות³⁵ דכתיב גבי שבועה (ויקרא ה פסוק ד) לְכֹל אֲשֶׁר יִבְטֵא הָאָדָם בְּשִׁבְעָה, ודרשינן שצריך שיהא האדם אדם בשעה שתחול השבועה, כלומר שיהא זכור את השבועה אז הוא חייב על שבועת ביטוי, ולא שיהא כבהמה בשעה שחלה השבועה, כלומר ששכח ולא נזכר בשעה שחלה השבועה אז אינו חייב משום שבועת ביטוי, וכן גבי נדר.

לפיכך אם נשבע שלא אוכל ככר זה אם אמר פלוני דבר זה, ונמצא שאמרו והוא היה סבור בודאי שלא אמרו, מותר בככר. אך אם היה מסתפק בעת שבועתו אם אמר הרי זו שבועה גמורה³⁶.

וכן אם תלה ככר באחר שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה אם אוכל זה, באיזה מהם שיאכל תחלה מתחלת שבועתו. לפיכך אם שכח ואכל את של התנאי תחלה, לא חלה איסור השבועה על השני ומותר לאוכלו, שאימתי תחול השבועה על האיסור בעת שיאכל את התנאי, והא בשעה שאכלו שוגג היה ואין השבועה חלה מתוך שוגג שהאדם בשבועה אנו צריכים.

אולם³⁷ שבועה ששגג וחשב שמותר לעבור על שבועתו הרי היא שבועה גמורה וכשעבר בשוגג חייב קרבן בזמן הבית. ששבועת שוא היא, כגון שנשבע שלא ילבש תפילין ולא ידע שהתפילין מצוה. שזהו שגגת שבועת בטוי שחייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר, וכגון שנשבע שלא אכל והוא יודע שאכל, וששבועת שקר זו שנשבע אסורה אבל לא ידע שחייבין עליה קרבן, זו היא השגגה שחייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר.

וכיצד היא השגגה שחייבין עליה קרבן להבא, כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה והרי הוא זוכר את החפץ שנשבע עליו, זו היא שגגת שבועת ביטוי להבא שחייבין עליה קרבן.

ז. פותחין בשבתות ובי"ט ... נדר שהותר מקצתו הותר כלו

³⁴ ומדברי הרמב"ם [פ"ג שבועות ה"ה] משמע דשבועות זירוזין גם כן אסורות, ובשאר אמר אף על פי שהם פטורות מקרבן איסורא מיהו איכא. ובסי' רל"ב כתבו המחבר והרב בסתם שלא כדברי הרמב"ם. ש"ך שם ח

³⁵ לבוש רלב שם

³⁶ ש"ך שם לג

³⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק ג הלכה ו – ח ועיין ערוך השולחן רל"ט ו – יב האריך בביאור זה

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

נדר³⁸ שהותר מקצתו הותר כולו³⁹ וכן יתבאר להלן דף סו. בעזה"י⁴⁰, כיצד, נדר להתענות או שלא לאכול בשר⁴¹ זמן ידוע ואירעו בו שבתות וימים טובים, וכבר ידעת שהנדר חל אפילו על דבר מצוה אלא שעכשיו מתחרט, אומרים לו אילו נתת אל לבך שיארעו בו שבתות וימים טובים כלום היית נודר ומתירין לו, וכיון ששבתות וימים טובים הותרו, הותר כולו⁴².

יש אומרים⁴³ שאין אומרים הותר מקצתו הותר כולו אלא בשניתר על ידי פתח⁴⁴, שבפתח שהוא כמו נדר של טעות שייך לומר נעקר מעיקרו, אבל אם הותר על ידי חרטה לא שייך לומר הותר מקצתו הותר כולו, שבמה שנתחרט נתחרט ובמה שלא נתחרט למה נעקרנו. ויש אומרים⁴⁵ שלא שנא פתח ולא שנא חרטה כיון שלא נעקר אלא על ידי החכם המתירו, או הג' מתירין הוי עקירת החכם עקירה מעיקרו והותרו כולו.

ואין דברים אלו אמורים אלא בנודר לעצמו, אבל אם נדר או נשבע לחבירו לפורעו או לעשות לו מלאכה והתיר לו חבירו מקצתו, שאמר הריני כאילו התקבלתי⁴⁶, לא שייך לומר הותר כולו, שמה שמחל מחל ומה שלא מחל עודנו עומד בחיובו. וכן אם היו שנים והותר האחד, האחד הותר ולא השני.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם רכט א

³⁹ אי בעית אימא סברא אי בעית אימא קרא, אי בעית אימא סברא, דכיון שעיקר התרת הנדר הוא שעוקרו מעיקרו כמי שמתיר את הקשר כמו שכתבנו מלא יחל, וסתם קשר שניתר קצת הוא נפתח כולו. ואי בעית אימא קרא, דכתיב [במדבר ל, ג] ככל היוצא מפיו יעשה, אם ירצה לקיימו כולו ככל היוצא מפיו יעשה ויקיימו, ואם אינו רוצה לקיימו כולו אלא להתירו במקצת אינו צריך לקיים כלום ממנו. לבוש שם. ט"ז א מהר"ן⁴⁰ ועיי"ש מקרים נוספים ושם עיקר הסוגיא.

⁴¹ בטור לא כתוב אלא להתענות לחוד ופי" ב"י דס"ל ב"ט ושבת אפשר בלא בשר להתענג עצמו אבל להרא"ש הוה הדין כן גם בנודר מבשר לחוד והוא תמוה דהיאך יעלה על הדעת לומר דנודר מבשר לא יהיה ביטול עונג שבת אלא ודאי דהטור סבירא ליה גם כן כהרא"ש וחדא מנייהו נקט. ט"ז שם ב

⁴² (בתשובת הות יאיר סוס"י ט"ו) הנודר להתענות ב' וה' המשך שנה ומפני אונס או שמחת מצוה או צער שאירע ביום אחד הניח להתיר נדרו נהי הותר כולו מ"מ לא הפסיד שכרו למפרע וגם להבא יכול לשאר כמנהגו על קבלתו הראשונה וע"ש בהשמטות שכתב שכן נתפשט המנהג ונראה הטעם דס"ל כ"א בס"י רכ"ט דל"א נדר שהותר כו' אלא כשניתר ע"י פתח אבל ע"י חרטה לא וכ"פ (בשו"ת דברי ריבות) והתרת נדרי תענית אין ענין לטעות רק אילו ידע שיוזמן היה מתנה בעת הנדר חוץ מבכהאי גוונא רק מתחרט שלא התנה. ע"ש עוד (ובסוף סי' קכ"ט) דלמעשה יש להחמיר לחזור ולקבל להבא.

⁴³ כן כתבו הרא"ש (פ"ג סי' ח) והר"ן בפרק ארבעה נדרים (כו:). בשם הרמב"ן (ת:): ורבינו ירוחם (ני"ד ח"ו קיג:): אף על פי שכתב בשם הרשב"א (בחי' כו: ד"ה א"ל רבא, ושם כו: ד"ה אי) כדברי התוספות מ"מ כתב דכדברי הרמב"ן עיקר

⁴⁴ וכתב הט"ז ה דבסי' רל"ב סי"ח יתבאר דלא אמרינן הותר כולו כשהותר מקצתו א"כ משנה דבריו ממה שאמר תחילה וכן הדין כאן בכ"מ דאמרינן הותר כולו וכ"כ ב"י בשם רמב"ן ור"ן ע"כ אין להקל בזה ודלא כמ"ש הב"ח להקל כאן, והש"ך בנקה"כ ובס"ק דמסכים עם הב"ח וכתב שכ"כ בד"מ סי' רל"ב דהכא שאני כיון שאינו טעות מעיקר הנדר אלא ניתר ע"י התרה בכל ענין הותרו כולן וא"צ שיחליף דבריו.

⁴⁵ הר"ן בשם התוספות

⁴⁶ ט"ז שם ה

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

**ח. כל היבא דאמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי
אומר כולכם אסורין חוץ מאבא דכולהון אסורין ואביו
מותר**

מה שהתבאר לעיל שאם ראה מרחוק⁴⁷ אנשים שאוכלין פירותיו ולא הכירם ואומר הרי הם עליכם כקרבן, וכשקרב אליהם רואה שהם אביו ואחיו שלא היה רוצה לאוסרם עליהם, אפילו נמצאו עמהם זרים כולם מותרין, שכיון שבטל הנדר אצל אביו ואחיו בטל גם אצל האחרים, משום נדר שהותר מקצתו הותר כולו.

במה דברים⁴⁸ אמורים שכשראה שקרובין שם לא החליף או העמיד דבריו אלא שתק וגילה שטעה או שאמר אילו הייתי יודע שאבא ואחיו ביניהם לא הייתי נודר אז הנדר בטל⁴⁹ והותרו כולם.

וכן כשהחליף לשון הנדר ואומר באופן שבגלל היתר אביו הותרו כולם⁵⁰, שאמר תחלה בלשון כלל כולכם אסורים ולבסוף אמר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר, שבזה הלשון הורע כח הנדר כיון שהחליף לשונו מכלל לפרט, ולא פרט כל מה שהיה בכלל, אמרינן הואיל והותר מקצתו הותר כולו. וכן כשאומר בתחלה כשראם מרחוק ולא הכירם יהו אסורין לזה ולזה, והראה עליהם באצבע על כל אחד מהם וגם על אביו שהיה ביניהם ולא הכירו, ואחר כך החליף דבריו לומר אילו הייתי יודע שאבא ביניכם הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא, שאף על גב שהחליף לשונו מפרט לכלל, מכל מקום כיון שאין הכלל האחרון

⁴⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

⁴⁸ שו"ע ונו"כ רלב ח

⁴⁹ ש"ך שם יז

⁵⁰ בר"ן נתן טעם לחילוף זה דאיכא אינשי דקפדי כשיודעים שאביו ביניהם לומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר ולא לומר כולכם אסורים חוץ מאבא שלא יהיה אביהם נכלל בכלל הנדר אפילו רגע דהיינו בכלל כולכם קודם שיסיים חוץ מאבא הוי אבא בכלל ואיכא אינשי דקפדי איפכא לומר כשאביו ביניהם דוקא לשון כולכם חוץ מאבא ולא פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר לפי שמי שאומר פלוני ופלוני כו' הוא סבר שלבסוף יזכור גם את אביו ולפיכך הוא בוחר לשון כולכם כדי שיאמר לאתרו חוץ מאבא מש"ה כל שהוא מחליף בלשונו יש טעם להחליף וכתב הט"ז יד שמדבר זה שכתב הר"ן דכשאומר כולכם הוה אביו בכלל לאותה הרגע קודם שיסיים למדתי שבנוסח הברכות שאחר ברכת המזון דהיינו כשאומרים יברך אותנו כולנו יחד בני ברית ולהוציא את שאינן בני ברית שישנן שם שא"ל כן דא"כ הויין עכ"פ בכלל כולנו יחד כל זמן שלא יסיים בני ברית אלא יאמר אותנו בני ברית כולנו יחד כן נ"ל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כולל כל הפרט הראשון שהרי הוציא מביניהם אביו הוי נמי הותר מקצתו והותר כולו, והואיל ובי' הלשונות הללו היה תחלתו בטעות ושוגג, השיב כולו של שוגג וטעות ואין נדרו נדר.

אבל אם בשעת האיסור אומר כולכם אסורים, וגם משעת חזרה אומר אילו הייתי יודע הייתי אומר כולכם אסורים חוץ מאבא, שבלשון זה לא החליף לשון הנדר ולא הורע לשונו אלא שהוציא אביו מביניהם, נשארו כולם באיסורם חוץ מאביו שהיה בטעות.

והוא הדין כשאומר בשעת האיסור יהו אסורים לזה ולזה הראה על כל אחד שבהם וגם על אביו שהיה בתוכם ולא הכירו, ובשעת חזרה אמר גם כן אילו הייתי יודע שאבא ביניהם הייתי אומר פלוני ופלוני אסורים ואבא מותר, שלא החליף לשון הנדר הראשון בין שעת האיסור לשעת חזרה ונשאר הכל בלשון פרט, נשארו כל הפרטים הראשונים באיסורם הראשון חוץ מאביו שחזר בו מחמת טעותיו, ובשביל זה לא הותרו הפרטים האחרים שאין זה בכלל הותר מקצתו הותר כולו רק הוא לברו הותר.

י"א⁵¹ שאם נדר או נשבע שלא יאכל ענבים ושלא ילבש בגדי משי ונשאל על א' מהם לא הותר השנייה, וכן האומר שבועה שלא אוכל ושתה שאם נשאל על א' לא הותרה השנייה, וכן אם אמר קונם ענבים עלי קונם תאנים עלי⁵². ויש מסתפקים⁵³ שגם בזה נאמר הותר הותר מקצתו הותר כולו.

⁵¹ ש"ך יורה דעה סימן רכט ס"ק ו, מב"י בשם הריב"ש (והוא בס"י רצ"א)

⁵² אבל נשבע שלא אוכל תאנים וענבים, או שלא אשתה יין וחלב ודבש נשאל על אחד מהן תליא המחלוקת שם רכט א שלרמב"ם הותרו האחרים אלא אם כן היה מסרב בו חבירו כשנשבע וכבר נתבאר דיש חולקים על הרמב"ם עכ"ל ב"י ומביאו ד"מ ש"ך שם

⁵³ כ' הרא"ש וצ"ע אדם שנדר מב' דברים בשר ויין שלא היה לפניו ומצא חרטה על א' מהן מי אמרינן דהותר כולו כיון דל"ש כאן החלפה או דל"א הותר כולו אלא היכי דמיחלף עכ"ל הובא בב"י כאן. חי' רע"א רלב ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>